

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.minfin.nl

Inlichtingen

Datum 23 september 2011
Betreft Toezending verslag van de Eurogroep en Informele Ecofin Raad van 16 en
17 september 2011 te Wroclaw, Polen

Ons kenmerk BFB 2011-1930M

Uw brief (kenmerk)

Bijlagen
Verslag Eurogroep en Ecofin
Raad 16 en 17 september 2011

Geachte Voorzitter,

Hierbij zend ik u het verslag van de vergadering van de Eurogroep en Informele Ecofin Raad van 16 en 17 september 2011 te Wroclaw, Polen.

De voorlopige agenda van de Eurogroep en Ecofin Raad van 3 en 4 oktober te Luxemburg is nog niet bekend.

Hoogachtend,

de minister van Financiën
mr. drs. J.C. de Jager

Verslag van de Eurogroep en de Informele Ecofin Raad van 16 en 17 september 2011, te Wroclaw Polen

De Eurogroep van 16 september stond in het teken van Griekenland en de follow-up van de Eurotop van 21 juli jongstleden. Tijdens de informele Ecofin Raad is stil gestaan bij de hervormingsagenda van de EU op het gebied van financiële regelgeving en is gesproken over het belang van adequate kapitaalposities van financiële instellingen en de uitkomsten van de stress testen van juli jongstleden. Ook is er tijdens de Informele Ecofin Raad gesproken over *economic governance*.

Eurogroep

Tijdens de Eurogroep werd opnieuw intensief gesproken over Griekenland en de follow-up van de Eurotop van 21 juli jl. Ministers hebben in dit kader het belang van adequate implementatie van de besluiten van de 21 juli Eurotop benadrukt. Bij aanvang van de Eurogroep was ook de Amerikaanse minister van Financiën Timothy Geithner aanwezig. De Eurogroep en de Amerikaanse minister hebben het belang onderstreept van een gemeenschappelijke aanpak van de wereldwijde schuldenproblematiek zowel in Europa als daarbuiten. De Amerikaanse minister benadrukte in dit verband tevens het belang van Europese daadkracht, eenheid in de aanpak van de schuldencrisis en het belang van structurele hervormingen voor het creëren van duurzame groei.

Minister de Jager heeft in de Eurogroep tevens aandacht gevraagd voor de Nederlandse voorstellen ter versterking van de governance, welke zijn verwoord in de brief aan de Tweede Kamer over de visie op de toekomst van de economische en monetaire unie. Minister de Jager heeft daarbij onderstreept dat de actuele en fundamentele problemen van de Europese schuldencrisis gelijktijdig een structurele aanpak vereisen welke aangrijpt bij de kern van het probleem, te weten het versterken van begrotingsdiscipline en het stringent handhaven van de regels. Hierbij heeft minister de Jager het belang van onafhankelijk toezicht en, zo nodig, toenemende zwaarte van sancties benadrukt.

De Eurogroep heeft daarnaast kort stil gestaan bij de leningenprogramma's aan Portugal en Ierland. Beide landen hebben volgens de meest recente rapportage van de Trojka in voldoende mate voldaan aan de maatregelen welke zijn overeengekomen in het kader van de steunprogramma's waarmee de weg vrij is voor de vrijgave van de respectievelijk tweede en derde tranche. Ook heeft de Eurogroep de procedure gestart voor de invulling van de plek in het bestuur van de ECB welke door het vertrek van Jürgen Stark is vrijgekomen. De Eurogroep zal hier in oktober verder over spreken.

Economische situatie

15 september jl. publiceerde de Europese Commissie de herfstramingen. De belangrijkste conclusie uit deze recente voorspellingen is dat er sprake is van een terugval in het economisch herstel. De economische groei is ten opzichte van het eerste kwartaal van 2011 naar beneden toe bijgesteld. Ten opzichte van de voorjaarsramingen is de groei in de EU voor geheel 2011 met 0,1% BBP naar beneden toe bijgesteld van 1,8% naar 1,7%. De groei in de eurozone is onveranderd gebleven met

een verwachte 1,6% in 2011. Ook de inflatieverwachtingen voor 2011 zijn lichtelijk naar beneden bijgesteld; van 2,6% naar 2,5% in de EU en van 3% naar 2,9% in de eurozone. De Europese Commissie informeerde de Eurogroep dat de negatieve bijstellingen grotendeels het gevolg zijn van de turbulentie op de financiële markten, de zwakke economische groei wereldwijd en de stijgende grondstof- en voedselprijzen.

Griekenland

De Eurogroep heeft gesproken over de situatie in Griekenland en de voortgang in het kader van het leningenprogramma. De aanvankelijke planning was dat de Trojka, die vanaf 22 augustus in Athene verbleef voor de vijfde voortgangsmis­sie, uiterlijk medio september zijn voortgangsrapport zou vrijgeven. Op 2 september werd echter bekend dat de mis­sie van de Trojka aan Athene tijdelijk was afgebroken en dat de komende periode door de Griekse autoriteiten benut moest worden om verder te werken aan de conceptbegroting voor 2012. Tijdens de Eurogroep heeft de Trojka ministers geïnformeerd over de stand van zaken omtrent de vijfde monitoringsmis­sie aan Athene. De Eurogroep benadrukte dat de verantwoordelijkheid voor het aanpakken en oplossen van de Griekse crisis vooral bij Griekenland zelf ligt. In dit kader heeft de Eurogroep de recente additionele bezuinigingsmaatregelen verwelkomd. Een besluit over een volgende tranche uit het bilaterale leningenprogramma is echter niet eerder voorzien dan oktober, aangezien de Trojka niet voor het eind van deze maand de vijfde voortgangsrapportage zal afronden. Op basis van de rapportage zullen de Eurogroep en het IMF een besluit nemen over het uitkeren van de volgende tranche. Voordat Nederland zal besluiten over de uitkering van een volgende tranche van het leningenpakket zal de Tweede Kamer hierover geïnformeerd worden. Zoals bekend is de uitkomst van de mis­sie van de Trojka voor Nederland leidend bij dit besluit.

In lijn met de afspraken van de Eurotop van 21 juli hebben ministers de wijziging in de leningenovereenkomst die ziet op de zogenaamde *grace* periode voor de bilaterale leningen geaccordeerd. Door het verlengen van de *grace* periode krijgt Griekenland langer de tijd om te beginnen met het terug betalen van de bilaterale leningen aan de lidstaten. Griekenland zal in deze periode wel rente betalen.

Onderpand

Ministers zijn geïnformeerd over de stand van zaken rondom de onderpanddiscussie. Er wordt hard gewerkt aan een oplossing waarbij al duidelijk is dat wanneer er onderpand beschikbaar zal komen dat dit tegen een passende prijs zal zijn.

EFSF

Alle ministers hebben inmiddels, onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring, de herziene EFSF raamwerkovereenkomst ondertekend. Enkele lidstaten hebben vervolgens tot medio oktober nodig om hun nationale procedures af te ronden, waarna het herziene EFSF in werking kan treden. In dit kader hebben ministers tevens overeenstemming bereikt over de rente die geldt voor de EFSF leningen aan Portugal en Ierland en de eventuele aanvullende leningen aan Griekenland. In dit kader is er overeenstemming bereikt over het Nederlandse voorstel om deze renteverlaging afhankelijk te maken van het nakomen van de afspraken in het kader van de

leningenprogramma's. Samen met Ierland en Portugal heeft Nederland gewerkt aan een oplossing waarbij de renteverlaging alleen ten goede komt aan het programmland wanneer het programmland de overeengekomen maatregelen volledig implementeert. Dit zal bij elke tranche gemonitord worden. Tijdens de Eurogroep zijn alle ministers met het Nederlandse voorstel akkoord gegaan.

Governance

Compromis tussen het Europees Parlement en de Raad over het governancepakket

In aanloop naar de informele Ecofin Raad is er tussen de Raad en het Europees Parlement (EP) over de zes wetsvoorstellen op het gebied van governancepakket een informeel akkoord bereikt. Tijdens de werklunch van de informele Ecofin Raad heeft het voorzitterschap ministers hierover teruggekoppeld en het vervolgtraject besproken. Met het EP werd tot voor kort onderhandeld over het governancepakket dat onder andere bestaat uit een aanscherping van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP). Het resterende knelpunt in de onderhandelingen tussen het EP en de Raad ging over de vraag hoe de Raad zou moeten beslissen over de vraag of een lidstaat in de preventieve arm van het SGP wel of geen effectieve actie heeft genomen. Het EP en de Raad zijn overeengekomen dat er in deze stap van de procedure met gewone gekwalificeerde meerderheid gestemd zal worden. Wel is er een 'beroepsmogelijkheid' voor de Europese Commissie gecreëerd; als de Raad een kritisch geluid van de Commissie naast zich neerlegt, wordt de Commissie de mogelijkheid gegeven om binnen een korte periode nogmaals een oordeel over de lidstaat te vellen als de Commissie dan nog steeds van mening is dat de lidstaat in kwestie te weinig effectieve actie toont. Dit maal kan de Raad het oordeel van de Commissie echter alleen naast zich neerleggen als daar een gewone meerderheid voor te vinden is (er is in deze stap dus sprake van omgekeerde gewone meerderheidsbesluitvorming).

Daarnaast heeft het voorzitterschap het proces geschetst omtrent de vaststelling van het scorebord voor de macro-economische onevenwichtigheden. Zoals ook in eerdere stadia heeft Minister de Jager nogmaals aangegeven dat de procedure erop gericht is dat de concurrentiepositie van landen verbeterd wordt en in dit kader de nadruk moet liggen op landen met een tekort op de lopende rekening. Ook voor Duitsland was dit een voorwaarde. De Europese Commissie heeft daarop toegezegd niet een land vanwege zijn goede exportsector of sterke concurrentiepositie in de procedure te brengen.

Het informele akkoord dat is bereikt tussen het EP en de Raad over het governancepakket zal nog officieel bekrachtigd moeten worden door zowel het EP als de Raad. Tijdens de informele Ecofin Raad hebben ministers wel reeds aangegeven akkoord te kunnen gaan met het compromis dat bereikt is. Naar verwachting zal de Ecofin Raad van oktober definitief beslissen over het voorliggende compromis. Na een definitief formeel akkoord van het EP en de Raad kan het nieuwe SGP later in het jaar reeds in werking treden en kunnen de nieuwe regels volgend voorjaar bij het Europees Semester officieel worden toegepast door de Commissie en de Raad.

Macro-economische onevenwichtigheden en de scorebord

Nu er een informeel akkoord is tussen de Raad en het Europees Parlement (EP) over de zes wetsvoorstellen op het gebied van het governancepakket, kan ook het proces ter vaststelling van het scorebord middels een Code of Conduct zeer waarschijnlijk snel weer hervat worden. De Tweede Kamer verzocht tijdens het Algemeen Overleg van 29 juni jl. of de Tweede Kamer de definitieve lijst aan indicatoren kan zien voordat deze in Brussel definitief wordt vastgesteld. Op het moment dat de Code of Conduct wordt vastgesteld zal Nederland daarom parlementair voorbehoud maken bij beslissingen over zaken waarover nog geen akkoord in de Raad was bereikt, zoals eventuele additionele indicatoren en in het bijzonder de kwestie van asymmetrie in de drempelwaarde voor de lopende rekening.

In dit stuk zal kort in gegaan worden op het proces rondom de macro-economische onevenwichtigheden procedure en het vaststellen van de indicatoren in het scorebord. Tijdens de informele Ecofin Raad van 8 en 9 april jl. is reeds gesproken over de invulling van het score bord (zie Kamerstukken II, 2010-2011, 21 501-07, nr. 792). Destijds is in de Ecofin Raad overeenstemming bereikt over een aantal van de indicatoren; deze zullen met drempelwaarden worden opgenomen in het score bord. Het gaat dan om de volgende indicatoren:

Indicator	Drempelwaarde
Lopende rekening	→ nog niet bekend
Netto internationale investeringspositie	-35% van BBP
Exportmarktaandeel	-6% mutatie over 5 jaar
Arbeidskosten per eenheid product	+9% mutatie over 3 jaar (+12% voor niet-eurogebied)
Reële effectieve wisselkoers	→ nog niet bekend
Private sectorschuld	+160% van BBP
Overheidsschuld	+60% van BBP
Kredietgroei	+15% mutatie
Huizenprijzen	+6% mutatie t.o.v. inflatie

Deze indicatoren en drempelwaarden dienen vooral ter signalering van onevenwichtigheden. Er staat echter nog een aantal zaken open, waaronder de drempelwaarden voor het lopende rekeningen saldo. Hierbij heeft Nederland, zoals gezegd, steeds de asymmetrie benadrukt en erop gewezen dat in het scorebord de nadruk vooral moet liggen op landen met een lopende rekeningtekort. Ook resteert de vraag of de lijst van indicatoren reeds volledig was, of dat er nog andere indicatoren nodig zijn.

Gedurende de onderhandelingen zijn de Raad en het EP het reeds eens geworden dat er een passage in de verordening wordt opgenomen met daarin een omschrijving van wat de indicatoren moeten identificeren. Het gaat dan onder andere om interne en externe onevenwichtigheden veroorzaakt door publieke en private schulden, financiële bubbels en bubbels op de huizenmarkt, private kredietgroei, groeiende werkloosheid, ontwikkelingen in lopende rekening, netto internationale investeringspositie en exportmarktaandeel, en concurrentiekracht. Hoewel het EP inzette op het delen van de verantwoordelijkheid voor het opstellen van het scorebord zelf en het selecteren van de indicatoren, blijft de verantwoordelijkheid uiteindelijk toch bij de Raad. Dit betekent dat de Raad nu zal gaan werken aan de vaststelling van het scorebord in een Code of Conduct. Bespreking van een dergelijke Code of Conduct zal waarschijnlijk binnenkort op Ecofin

Raad worden geagendeerd. De Tweede Kamer zal hier via de Geannoteerde Agenda verder over geïnformeerd worden.

Nationale budgettaire implicaties EU-wetgeving

Het Poolse voorzitterschap heeft tijdens de werklunch van de informele Ecofin Raad aandacht gevraagd voor de nationale budgettaire gevolgen van nieuwe EU-wetgeving in andere Raadsformaties en daarbij een presentatie gegeven over de noodzaak van het beter in te kaderen van nieuwe EU-wetgeving alvorens deze wordt besproken, dan wel aangenomen in de desbetreffende Raad. Het Poolse voorzitterschap heeft hierbij gepleit voor verbetering van de impact assessments die de Europese Commissie publiceert bij ieder nieuw wetsvoorstel. Ook Nederland ziet ruimte voor verbetering van de waarde van de impact assessments voor de inschatting van de budgettaire gevolgen.

Vorbereiding IMF & G20 bijeenkomsten

Tijdens de Informele Ecofin Raad hebben ministers de Europese inzet voor de IMF-jaarvergadering en de G20 bijeenkomst besproken en afgestemd. Op 22 en 23 september vindt de jaarvergadering van het IMF plaats. Tijdens de jaarvergadering van het IMF zal met name gesproken worden over de internationale economische situatie, de hervorming van het internationaal monetair systeem en de versterking van de surveillance van het IMF. Nederland pleit ervoor dat de discussie zich met name richt op de preventie van onevenwichtigheden. Een belangrijke rol hierin is weggelegd voor versterkte IMF-surveillance. Daarnaast staat Nederland open voor beleid en instrumenten die bijdragen aan de stabiliteit en het functioneren van het internationaal monetair systeem. Hierbij moeten alle gevolgen van de hervormingen duidelijk in beeld zijn voordat er stappen worden ondernomen.

En marge van de IMF-jaarvergadering wordt een vergadering van de ministers van Financiën en centrale bank presidenten gehouden van de G20 landen. De Europese inzet voor deze vergadering is vastgelegd in een Terms of Reference. Tijdens de G20 vergadering zal met name worden gesproken over de economische situatie, het G20 raamwerk voor sterke, houdbare en duurzame groei, en financiële regulering. Bij de economische situatie zal uiteraard de situatie in de eurozone centraal staan. In het kader van het G20 raamwerk voor sterke, houdbare en duurzame groei heeft Nederland ook tijdens de Informele Ecofin Raad benadrukt in te zetten op landenspecifieke aanbevelingen om mondiale onevenwichtigheden aan te pakken. Voor wat betreft de hervorming van het internationaal monetair systeem vindt Nederland met name een sterke surveillancerol van het IMF belangrijk. De discussie over financiële regulering zal onder andere betrekking hebben op de schokbestendigheid van het financiële systeem.

Financiële stabiliteit

Onder dit agendapunt hebben ministers stil gestaan bij de financiële stabiliteit in de EU en specifiek bij de resultaten van de EBA stresstesten van 15 juli jl. en de nationale backstops. Als gevolg van de wereldwijde groeivertraging en de mondiale schuldenproblematiek is het sentiment op de financiële markten negatief. De informele Ecofin Raad sprak over de op 15 juli jl. door EBA

gepresenteerde resultaten van de bancaire stresstesten en het proces daaromheen. Ook de backstop maatregelen en de herstelplannen zijn besproken. De markt heeft gemengd gereageerd op de stresstesten met als twee voornaamste kritiekpunten dat een beperkt aantal banken zakte voor de stresstest en dat er een gering kapitaaltekort werd geïdentificeerd. Nederland is voor een strenge aanpak van banken in de gevarezone en is voorstander van het monitoren van (bijna) gezakte instellingen. De informele Ecofin Raad onderstreepte dat lidstaten zich dienen te houden aan de in het kader van de stresstesten gemaakte afspraken over de herkapitalisatie van banken. Minister de Jager benadrukte tevens dat de herkapitalisatie van banken die net voor de stress testen slaagden, en zich in de gevarezone bevinden, net zo belangrijk is als herkapitalisatie van banken die zijn gezakt voor de testen. Minister de Jager heeft tevens gepleit voor het wettelijk verankeren van backstops op Europees niveau. Nederland heeft in het verleden al gepleit dat de EBA verordening hier ruimte voor biedt.

EU hervormingsagenda

Tijdens de Informele Ecofin Raad zijn ministers verder geïnformeerd over de voortgang met betrekking tot de hervorming van de financiële sector en de stand van zaken ten aanzien van de financiële wetgevingsagenda. In dit kader hebben enkele lidstaten tevens gepleit voor een Europese Financiële Transactie Belasting. De Europese Commissie zal naar verwachting begin oktober hier een voorstel voor publiceren. Nederland is van mening dat een financiële transactie belasting alleen mondiaal geïntroduceerd zou kunnen worden omdat de belasting anders makkelijk te ontlopen is.